

Podmínky nemožnosti III/VII
Práce zahálky
kurátor: Václav Magid

20. 12. 2017 – 18. 2. 2018
vernisaž: 19. 12. 2017 od 18 hodin

vystavující: Hynek Alt, Vasil Artamonov & Alexey Klyuykov, Anne-Claire Barriga, Barbora Kleinhamplová & Tereza Stejskalová, Jiří Skála, Tomáš Svoboda, Jiří Thýn, Tomáš Vaněk

Nadace a Centrum pro současné umění Praha
Dukelských hrdinů 500/25a, 170 00 Praha 7,
Česká republika

tel.: +420 222 986 116 info@fccca.cz
www.galeriejeleni.cz www.artlist.cz
www.fccca.cz

Galerii Kurzor podporují: MKČR, Magistrát hl. m.
Prahy, Státní fond kultury ČR, MČ Praha 7
Mediální partneři: Artycok.tv, ArtMap, jlbjlt.net,
UMA: You Make Art
Poděkování: Joinmusic

Výstava *Práce zahálky* navazuje na dvě předchozí části cyklu *Podmínky nemožnosti*, jež byly věnovány proměnám vnímání času a prostoru.

Je svět bez práce hrozbou, nebo nadějí? A je práce pro člověka trestem, nebo privilegiem?

Podle jednoho z nejlivnějších příběhů modernity se práci věnují ti, kdo byli poraženi v boji o uznání, protože příliš lpěli na svém animálním životě. Na oplátku za to, že jim byl ponechán život, odevzdávají produkty své činnosti vítězi. Tím, že zpracovávají syrovou látku, ale zároveň vtiskují lidskou formu vnějšímu světu. Práce se tak stává výsadou, která dovoluje člověku tvořit dějiny a utvářet vlastní podstatu v dějinách. Vzdát se této výsady by znamenalo odsoudit se k životu ve světě, který nám navždy zůstane cizí a nepřátelský.

Oproti teoretické koncepci, ve které práce představuje historickou praxi sebeuskutečňování člověka, je ale pro většinu z nás právě práce hlavním zdrojem pocitu odcizení. Práce, jak ji známe, je nesnesitelný proces, ve kterém den za dnem odevzdáváme své životní síly a svůj životní čas za mzdu někomu jinému, abychom si zajistili pouhopouhé fyzické přežití. Pracovní úkony nás nenaplňují, z produktu své činnosti se netěšíme a ti, kdo si ho kupují, nám jsou ukradení stejně jako lidské dějiny nebo osud planety. Toto převrácení seberealizace v sebepopření bylo vykládáno jako důsledek dělby práce v třídní společnosti, a naděje na osvobození práce se proto spojovaly s odstraněním třídní nerovnosti.

Vzor a důkaz, že svobodná kreativní práce je možná, měla poskytovat sféra kultury, která se těšila relativní autonomii v rámci účelově-rationální společnosti. Tato někdejší autonomie ale dnes patří do řádu bajek. Všechny oblasti lidského života, které se v moderních průmyslových společnostech vymykaly z odcizených společenských vztahů, jimi byly pohlceny již před několika generacemi. Kulturní průmysl vtěsnil imaginaci do logiky směny, zatímco konzumní způsob života přinesl kolonizaci volného času zbožím a mechanickým časem produkce. Od nejtěplejšího věku jsme přivyklí na to, že všechny okamžiky našich životů musejí být podrobeny kalkulaci zisku a ztrát.

I spánek je kontrolován s cílem vytěžit z lidského stroje maximum výkonu za největší úspory energie.

Druhou stranou procesu, ve kterém se autonomní sféry volného času a kultury staly odvětvími průmyslu, bylo rozšíření kulturních hodnot na všechny oblasti života – estetizace každodennosti. Boj proti odcizené práci za osvobození lidských kreativních sil skončil Pyrrhovým vítězstvím, kdy se způsob produkce proměnil tak, že našel využití pro samotnou kreativitu a individuální seberealizaci. Samotný průmysl se stal „kreativním“: všichni se máme stát umělci, kteří předvádějí vrcholové výkony inovace a spontaneity v rámci výrobního odvětví, jemuž se bezezbytku odevzdali. Leckdy se přistihneme, že teskníme po staré dobré odcizené práci, během níž jsme mohli aspoň na chvíli vypnout a nebyli nuceni neustále se rozhodovat a nést osobní zodpovědnost. Vedle imateriální práce v informačních sítích pozdního kapitalismu, která pohlcuje veškerou kreativní energii, přitom nadále přetrvávají starší podoby práce, jež jsou sice stále nezbytné, avšak v podmínkách postfordismu už nemají reprezentaci: manuální práce v průmyslu, která se outsourcuje do vzdálených částí světa nebo přenechává těm „neúspěšným“, stejně jako obrovské množství neplacené práce, jež je spojena s reprodukcí a péčí.

Zatím to stále vypadá, jako by pracovní pozice spojené s kreativitou a inovativností byly v průmyslově rozvinutých zemích posledními, ve kterých lidé zůstávají nenahraditelní. Vzhledem k postupující automatizaci tak tomu ale asi už dlouho nebude. Stále reálnější se stává vize světa, ve kterém se pro lidskou práci nenajde žádné uplatnění. Podle některých to není hrozba ale šance: plná automatizace konečně dovolí zbavit se zažitě představy, že příjem je odměna za to, že v práci popíráme sebe sama. Když se osvobodíme od nutnosti námezdné práce vykonávané kvůli přežití, budeme konečně mít čas, pokud budeme chtít, věnovat se svobodné aktivitě seberealizace. Ve světě, ve kterém lidská práce už není hybnou silou dějin, ovšem tato činnost nejspíš nebude znamenat o moc víc, než individuální kratochvíli bez jakéhokoliv dopadu na určující podmínky života.